

1 Förslag till
Lag om behandling av personuppgifter inom
socialtjänsten

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

2 § Lagen tillämpas inte vid behandling av personuppgifter för forsknings- och statistikändamål.

3 § Med socialtjänst förstås i denna lag

1. verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst och den särskilda lagstiftningen om vård av unga och av missbrukare utan samtycke,
2. verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd,
3. verksamhet som bedrivs av Statens institutionsstyrelse,
4. verksamhet hos kommunal invandrarbyrå,
5. handläggning av ärenden om bistånd som lämnas av socialnämnd åt asylsökande och andra utlänningar,
6. handläggning av ärenden om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar,
7. handläggning av ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade,
8. verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade, samt
9. tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamhet som avses i 1–8.

Förhållandet till personuppgiftslagen, m.m.

4 § Om inget annat följer av denna lag, tillämpas personuppgiftslagen (1998:204) vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

5 § I socialtjänstlagen (1980:620) finns särskilda bestämmelser om register m.m. hos socialnämnden.

När personuppgifter får behandlas

6 § Personuppgifter får, förutom med den registrerades samtycke, behandlas bara om behandlingen är nödvändig för att en arbetsuppgift inom socialtjänsten skall kunna utföras.

Lagen hindrar dock inte att personuppgifter lämnas ut om det följer av lag eller förordning.

Ändamålen med behandlingen

7 § Det ankommer på den personuppgiftsansvarige att, inom den ram som anges i 6 § och med beaktande av 9 § första stycket c personuppgiftslagen (1998:204), bestämma för vilka ändamål personuppgifter får behandlas.

Känsliga personuppgifter, m.m.

8 § En tillåten behandling av personuppgifter enligt 6 § innebär

1. att även uppgifter om personnummer och sådana känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) får behandlas,
2. att även andra än myndigheter får behandla personuppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden, samt
3. att personuppgifter får föras över till tredje land.

Av 9 § första stycket e och f personuppgiftslagen följer att de personuppgifter som behandlas skall vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen samt att inte fler personuppgifter får behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Bevarande och gallring

9 § Utöver vad som följer av personuppgiftslagen (1998:204) finns särskilda bestämmelser om bevarande och gallring i socialtjänstlagen (1980:620).

Sekretess

10 § För utlämnande av personuppgifter som finns inom socialtjänsten gäller de begränsningar som följer av sekretesslagen (1980:100), socialtjänstlagen (1980:620) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Rättelse och skadestånd

11 § Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller även vid behandling av personuppgifter enligt denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000.
2. I fråga om automatiserad behandling av personuppgifter, som påbörjats före den 24 oktober 1998 och sådan behandling som utförs för ett visst ändamål, om behandling för ändamålet påbörjats före den 24 oktober 1998, skall lagen tillämpas först den 1 oktober 2001.
3. I fråga om manuell behandling av personuppgifter, som påbörjats före den 24 oktober 1998 och sådan behandling som utförs för ett visst ändamål, om manuell behandling för ändamålet påbörjats före den 24 oktober 1998, skall lagen tillämpas först den 1 oktober 2007.

2 Förslag till
Lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620)

Prop. 2000/01:80
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (1980:620)
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 59 a §,
dels att 61 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

59 a §

Bestämmelsen i 59 § första stycket hindrar inte att personuppgifter behandlas hos socialnämnden för uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring, forskning och framställning av statistik.

61 §

I fråga om automatiserad och viss manuell behandling av personuppgifter finns bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204).

I fråga om automatiserad och viss manuell behandling av personuppgifter finns bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204) och i lagen (2000:000) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000.
 2. Under den tid datalagen (1973:289) skall tillämpas på viss behandling av personuppgifter, gäller dock 61 § i dess lydelse före den 24 oktober 1998 för sådan behandling.

Remissinstanser till betänkandet *Behandling av personuppgifter inom socialtjänsten* (SOU 1999:109)

Prop. 2000/01:80
Bilaga 6

Riksdagens ombudsmän (JO), Hovrätten för Övre Norrland, Solna tingsrätt, Norrköpings tingsrätt, Gävle tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Justitiekanslern (JK), Datainspektionen, Statistiska centralbyrån, Statens invandrarverk, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Riksrevisionsverket, Skolverket, Riksarkivet, Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Juridiska fakulteten vid Lunds universitet, Socialvetenskapliga forskningsrådet, Länsstyrelsen i Stockholm län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Göteborgs kommun, Malmö kommun, Stockholms kommun, Håbo kommun, Partille kommun, Täby kommun, Borås kommun, Gävle kommun, Östersunds kommun, Avesta kommun, Falköpings kommun, Ronneby kommun, Degerfors kommun, Lessebo kommun, Sandvikens kommun, Färgelanda kommun, Herrljunga kommun, Valdemarsviks kommun, Dorotea kommun, Malungs kommun, Sollefteå kommun, Marks kommun, Norrtälje kommun, Skara kommun, Hammarö kommun, Strömstads kommun, Åmåls kommun, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges kommunaltjänstemannaförbund (SKTF), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Föreningen Sveriges socialchefer, Svenska Kommunförbundet, Pensionärernas Riksorganisation, Sveriges Pensionärsförbund, Riksförbundet PensionärsGemenskap, Statspensionärernas Riksförbund, Svenska Kommunalpensionärernas förbund, Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare, Sällskapet Länkarnas Riksförbund, Rädda Barnen och Barnens rätt i samhället (BRIS)

Jämförelse mellan den nuvarande socialtjänstlagen och den föreslagna nya socialtjänstlagen

Prop. 2000/01:80
Bilaga 7

<i>Nuvarande socialtjänstlag</i>	<i>Föreslagen socialtjänstlag</i>
<i>1 § första–tredje stycket</i>	<i>1 kap. 1 §</i>
<i>1 § fjärde stycket</i>	<i>1 kap. 2 §</i>
<i>2 §</i>	<i>2 kap. 1 §</i>
<i>3 §</i>	<i>2 kap. 2 §</i>
<i>4 § första och andra styckena</i>	<i>2 kap. 4 §</i>
<i>4 § tredje stycket</i>	<i>2 kap. 5 §</i>
<i>4 § fjärde och femte styckena</i>	<i>2 kap. 6 §</i>
<i>5 § första stycket</i>	<i>3 kap. 1 §</i>
<i>5 § andra stycket</i>	<i>5 kap. 10 §</i>
<i>6 §</i>	<i>4 kap. 1 § första stycket</i>
<i>6 a §</i>	<i>4 kap. 1 § andra stycket</i>
<i>6 b §</i>	<i>4 kap. 3 §</i>
<i>6 c §</i>	<i>4 kap. 4 §</i>
<i>6 d §</i>	<i>4 kap. 5 §</i>
<i>6 e §</i>	<i>4 kap. 6 §</i>
<i>6 f §</i>	<i>upphört</i>
<i>6 g §</i>	<i>4 kap. 2 §</i>
<i>6 h §</i>	<i>2 kap. 3 §</i>
<i>7 §</i>	<i>3 kap. 2 §</i>
<i>7 a § första – tredje styckena</i>	<i>3 kap. 3 §</i>
<i>7 a § fjärde stycket</i>	<i>5 kap. 12 §</i>
<i>8 §</i>	<i>3 kap. 4 §</i>
<i>8 a §</i>	<i>5 kap. 11 §</i>

9 §	3 kap. 5 §
10 §	3 kap. 6 §
11 § första och andra styckena	3 kap. 7 §
11 § tredje stycket	5 kap. 9 §
12 §	5 kap. 1 §
12 a §	5 kap. 3 §
13–18 a §§ upphävda	
19 §	5 kap. 4 §
20 §	5 kap. 5 §
20 a §	5 kap. 6 §
21 §	5 kap. 7 §
21 a §	5 kap. 8 §
22 § första – tredje styckena	6 kap. 1 §
22 § fjärde stycket	6 kap. 5 §
23 §	6 kap. 2 §
23 a §	6 kap. 3 §
24 §	6 kap. 4 §
25 § första och andra styckena	6 kap. 6 §
25 § tredje stycket	6 kap. 12 §
25 § fjärde stycket	6 kap. 13 §
25 § femte stycket	6 kap. 14 §
26 §	6 kap. 7 §
27 §	5 kap. 2 §
28 §	6 kap. 8 §
29 § upphävd	
30 § första stycket och tredje stycket	6 kap. 9 §

<i>första meningen</i>	
<i>30 § andra stycket och tredje stycket andra meningen</i>	<i>6 kap. 15 §</i>
<i>31 § första stycket</i>	<i>6 kap. 10 §</i>
<i>31 § andra stycket</i>	<i>6 kap. 16 §</i>
<i>32 §</i>	<i>upphävs</i>
<i>33 §</i>	<i>9 kap. 2 §</i>
<i>33 a §</i>	<i>9 kap. 1 §</i>
<i>34 §</i>	<i>8 kap. 1 §</i>
<i>35 §</i>	<i>8 kap. 2 §</i>
<i>36 §</i>	<i>9 kap. 3 §</i>
<i>37 §</i>	<i>9 kap. 4 §</i>
<i>38 §</i>	<i>10 kap. 1 §</i>
<i>39 §</i>	<i>10 kap. 2 §</i>
<i>40 §</i>	<i>10 kap. 3 §</i>
<i>41–46 §§ upphävda</i>	
<i>47 §</i>	<i>10 kap. 4 §</i>
<i>48 §</i>	<i>10 kap. 5 §</i>
<i>49 §</i>	<i>10 kap. 6 §</i>
<i>50 §</i>	<i>11 kap. 1 §</i>
<i>50 a §</i>	<i>11 kap. 2 §</i>
<i>50 b §</i>	<i>11 kap. 4 §</i>
<i>51 §</i>	<i>11 kap. 5 §</i>
<i>52 §</i>	<i>11 kap. 6 §</i>
<i>53 §</i>	<i>11 kap. 7 §</i>
<i>54 §</i>	<i>11 kap. 8 §</i>

55 §	11 kap. 9 §
56 §	11 kap. 10 §
57 §	11 kap. 11 §
58 §	11 kap. 12 §
59 §	12 kap. 1 §
60 §	12 kap. 2 §
61 §	12 kap. 3 §
62 §	12 kap. 4 §
63 §	12 kap. 5 §
64 §	12 kap. 6 §
65 §	12 kap. 7 §
65 a §	12 kap. 8 §
65 b §	12 kap. 9 §
66 §	12 kap. 10 §
67 §	13 kap. 1 §
68 §	13 kap. 2 §
68 a §	13 kap. 7 §
69 §	7 kap. 1 §
69 a §	7 kap. 2 §
69 b § första stycket	13 kap. 3 §
69 b § andra stycket	13 kap. 4 §
69 c §	13 kap. 5 §
70 §	13 kap. 6 §
70 a §	7 kap. 3 §
70 b §	7 kap. 4 §
70 c §	7 kap. 5 §

71 §	14 kap. 1 §
71 a §	14 kap. 2 §
71 b §	15 kap. 1 §
71 c §	15 kap. 2 §
72 §	16 kap. 1 §
72 a §	16 kap. 2 §
72 b §	6 kap. 11 §
73 §	16 kap. 3 §
74 §	16 kap. 4 §
74 a §	16 kap. 5 §
75 §	16 kap. 6 §
76 §	16 kap. 7 §
77 §	16 kap. 8 §
78 §	16 kap. 9 §

Förslag till socialtjänstlag

1 kap. Socialtjänstens mål

1 § Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet,
- jämlikhet i levnadsvillkor, och
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Socialtjänstens verksamhet skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

När åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver.

2 kap. Kommunens ansvar

1 § Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område.

2 § Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas där får det stöd och den hjälp som de behöver.

Detta ansvar innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

I fråga om den som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. finns särskilda bestämmelser i den lagen.

I 3 § och 14 kap. 2 § finns föreskrifter om ansvar i vissa fall för annan kommun än den där den enskilde vistas.

3 § En person som önskar flytta till en annan kommun, men till följd av ålderdom, funktionshinder eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig där utan att inflyttningkommunen erbjuder behövliga insatser, får hos den kommunen ansöka om sådana insatser. En sådan ansökan skall behandlas som om den enskilde vore bosatt i inflyttningkommunen.

Det förhållandet att sökandens behov är tillgodosedda i hemkommunen får inte beaktas vid behandling av en sådan ansökan.

Hemkommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som inflyttningkommunen kan behöva för att kunna pröva ansökan.

4 § Kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer.

Vad som i denna lag eller annan författning sägs om socialnämnd gäller i förekommande fall den eller de nämnder som utses enligt första stycket.

5 § Kommunen får sluta avtal med annan om att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Genom ett sådant avtal får en kommun tillhandahålla tjänster åt en annan kommun. Uppgifter som innefattar myn-

dighetsutövning får dock inte med stöd av denna bestämmelse överlämnas till ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ.

Kommunen får även träffa överenskommelse med landstinget, den allmänna försäkringskassan och länsarbetsnämnden om att, inom ramen för socialtjänstens uppgifter, samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. Kommunen skall bidra till finansieringen av sådan verksamhet som bedrivs i samverkan.

6 § Riksrevisionsverket får granska sådan verksamhet som bedrivits i samverkan med och delvis finansierats av försäkringskassan eller länsarbetsnämnden. Vid en sådan granskning har Riksrevisionsverket rätt att ta del av de uppgifter som behövs för att granska verksamheten.

3 kap. Socialnämndens uppgifter

1 § Till socialnämndens uppgifter hör att

- göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen,
- medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen,
- informera om socialtjänsten i kommunen,
- genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden,
- svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det.

2 § Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen skall bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden skall också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir lätt tillgängliga för alla.

Socialnämnden skall även i övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och ungdom, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden skall i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

3 § Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet.

För utförande av socialnämndens uppgifter skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet.

Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

4 § Socialnämnden skall i den uppsökande verksamheten upplysa om socialtjänsten och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp. När det är lämpligt skall nämnden samverka med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

5 § Socialnämndens insatser för den enskilde skall utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

När en åtgärd rör ett barn skall barnets inställning så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad.

6 § Socialnämnden bör genom hemtjänst, dagverksamheter eller annan liknande social tjänst underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra.

Nämnden bör även i övrigt tillhandahålla sociala tjänster genom rådgivningsbyråer, socialcentraler och liknande, samt genom social jour eller annan liknande verksamhet.

Nämnden kan utse en särskild person (kontaktperson) eller en familj med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter, om den enskilde begär eller samtycker till det. För barn som inte har fyllt 15 år får kontaktperson utses endast om barnets vårdnadshavare begär eller samtycker till det. Har barnet fyllt 15 år får kontaktperson utses endast om barnet självt begär eller samtycker till det.

7 § Socialnämnden skall arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel.

Socialnämnden skall genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns.

4 kap. Rätten till bistånd

1 § Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.

Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

2 § Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och TV-avgift,
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Skäliga kostnader enligt första stycket 1 skall i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion. Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl, skall socialnämnden dock beräkna dessa kostnader till en högre nivå. Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för detta.

3 § Socialnämnden får begära att den som uppbär försörjningsstöd under viss tid skall delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetens-

höjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd, och

1. inte har fyllt tjugofem år, eller
2. har fyllt tjugofem år men av särskilda skäl är i behov av kompetenshöjande insatser, eller
3. följer en utbildning med tillgång till finansiering i särskild ordning men under tid för studieuppehåll behöver försörjningsstöd.

Praktik eller kompetenshöjande verksamhet som avses i första stycket skall syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten skall stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den skall utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar.

Socialnämnden skall samråda med länsarbetsnämnden innan beslut fattas enligt första stycket.

4 § Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 3 §, får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas. Detsamma gäller om han eller hon utan godtagbart skäl uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten.

5 § Den som deltar i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet enligt 3 § skall inte anses som arbetstagare. I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som stämmer överens med eller till sin art liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, skall han eller hon dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av 2 kap. 1–9 §§, 3 kap. 1–4 §§ och 7–14 §§, 4 kap. 1–4 §§ och 8–10 §§ samt 7–9 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160) och av lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring.

5 kap. Särskilda bestämmelser för olika grupper

1 § Socialnämnden skall aktivt sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden skall i samförstånd med den enskilde planera hjälpen och vården och noga bevaka att planen fullföljs.

2 § Socialnämnden skall

- verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden,
- i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom,
- med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling,
- aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel samt dopningsmedel,
- i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver

och, om hänsynen till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet, samt

– i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts.

3 § När ett barns bästa kräver det, får socialnämnden förbjuda eller begränsa möjligheterna för en person som har sitt hem inom kommunen att i hemmet ta emot andras underåriga barn.

Ett sådant förbud omfattar inte fall då det med hänsyn till särskilda omständigheter är uppenbart befogat att ett barn tas emot i hemmet.

4 § Kommunen skall sörja för

– att föräldrar kan erbjudas samtal under sakkunnig ledning i syfte att nå enighet i frågor som gäller vårdnad, boende och umgänge (samarbets-samtal) samt

– att föräldrar får hjälp att träffa avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § andra stycket föräldrabalken.

Kommunen skall sörja för att familjerådgivning genom kommunens försorg eller annars genom lämplig rådgivare kan erbjudas dem som begär det.

Med familjerådgivning avses i denna lag en verksamhet som bedrivs av det allmänna eller yrkesmässigt av en enskild och som består i samtal med syfte att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer.

5 § Socialnämnden skall verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt, under trygga förhållanden och med respekt för sitt självbestämmande och sin integritet.

6 § Socialnämnden skall verka för att äldre människor får goda bostäder och skall ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service.

Kommunen skall inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd.

7 § Socialnämnden skall göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena för äldre människor i kommunen samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område.

Kommunen skall planera sina insatser för äldre. I planeringen skall kommunen samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer.

8 § Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.

Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende.

9 § Socialnämnden skall göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionshinder samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på dessa områden.

Kommunen skall planera sina insatser för människor med fysiska och psykiska funktionshinder. I planeringen skall kommunen samverka med landstinget och med andra samhällsorgan och organisationer.

10 § Socialnämnden bör genom stöd och avlösning underlätta för dem som vårdar närstående som är långvarigt sjuka eller äldre eller som har funktionshinder.

11 § Socialnämnden bör verka för att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp i hemmet får stöd och hjälp för att förändra sin situation.

6 kap. Vård i familjehem och i hem för vård eller boende

1 § Socialnämnden skall sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende.

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård.

Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön.

När ett barn placeras skall det i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet skall dock alltid beaktas.

2 § Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem och hem för vård eller boende för enskilda och familjer som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet. Enligt 3 § skall dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten.

3 § Behovet av sådana hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga samt 22 och 23 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall skall tillgodoses av staten. Statens institutionsstyrelse är central förvaltningsmyndighet för dessa hem. Styrelsen leder och har tillsyn över verksamheten vid hemmen.

Staten kan, om det finns särskilda skäl för det, genom avtal uppdra åt ett landsting eller en kommun att inrätta och driva ett sådant hem.

För vård i ett sådant hem som avses i första stycket får avgift tas ut av den kommun som begärt placeringen.

4 § Vård i familjehem, hem för vård eller boende och sådana hem som avses i 3 § skall bedrivas i samråd med socialnämnden.

Särskilda regler till skydd för underåriga

5 § En underårig får inte utan socialnämndens medgivande tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne. Som ett medgivande anses socialnämndens beslut att bereda den underåriga vård i ett visst familjehem.

Socialnämnden får inte lämna medgivande utan att förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda.

6 § Är det fråga om att ta emot ett barn med hemvist utomlands i syfte att adoptera det, skall medgivandet inhämtas innan barnet lämnar det land där det har sitt hemvist. Medgivande får lämnas endast om den eller de som vill adoptera har tillfredsställande kunskaper om barn och deras behov och har blivit informerade om den planerade adoptionens innebörd. Medgivandet upphör att gälla om inte barnet har tagits emot i hemmet inom två år från det medgivandet lämnades.

7 § Den eller de som vill adoptera är skyldiga att anmäla till socialnämnden om deras omständigheter ändras mer väsentligt under den tid medgivandet gäller. Medgivandet skall återkallas, om förutsättningarna för det inte längre finns. Medgivandet kan återkallas även när barnet har tagits emot av den eller de som vill adoptera, om en fortsatt vistelse hos dem inte vore förenlig med barnets bästa.

8 § När ett barn har föreslagits för adoption, skall socialnämnden skyndsamt och senast inom två veckor från det att den eller de som vill adoptera kommit in med en anmälan om detta pröva om samtycke skall ges till att adoptionsförfarandet får fortsätta. Om det är fråga om ett adoptionsförfarande som omfattas av lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner, skall 3 § i den lagen tillämpas. Den tid inom vilken prövning enligt detta stycke skall ske får förlängas om det finns synnerliga skäl.

9 § Socialnämnden skall i fråga om de underåriga som avses i 5 §

- medverka till att de får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden,
- verka för att de får lämplig utbildning och
- lämna vårdnadshavarna och dem som vårdar sådana underåriga råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

10 § Vårdas en underårig med stöd av denna lag i ett annat hem än det egna, skall socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs.

11 § Ett medgivande att ta emot en underårig för stadigvarande vård och fostran enligt 5 § meddelas av socialnämnden i vårdnadshavarens hem-

kommun. Om nämndens prövning gäller ett hem i en annan kommun, skall nämnden informera och samråda med den kommunen innan den fattar sitt beslut.

Ett medgivande om att ta emot ett barn med hemvist utomlands i syfte att adoptera det enligt 6 § och ett samtycke till adoptionsförfarandet enligt 8 § meddelas av socialnämnden i den eller de sökandes hemkommun.

Den nämnd som har lämnat medgivande enligt 5 § fullgör skyldigheterna enligt 9 §. I de fall samtycke enligt 8 § lämnats av socialnämnden i en annan kommun fullgör i stället den nämnden skyldigheterna enligt 9 §.

12 § Enskilda personer eller sammanslutningar får inte bedriva verksamhet som syftar till att förmedla underåriga till hem som avses i 5 §.

Om rätt för auktoriserade sammanslutningar att i vissa fall förmedla barn från utlandet för adoption finns bestämmelser i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.

7 kap. Föreskrifter om enskild verksamhet

1 § Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av länsstyrelsen yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av

- hem för vård eller boende,
- sådana boenden som motsvarar dem som avses i 5 kap. 6 § andra stycket eller 5 kap. 8 § tredje stycket,
- hem för viss annan heldygnsvård,
- hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet.

Tillstånd skall sökas hos länsstyrelsen i det län där verksamheten skall bedrivas.

Tillstånd behövs inte för sådan verksamhet som kommunen genom avtal enligt 2 kap. 5 § har överlämnat till en enskild att utföra.

2 § Tillstånd att bedriva sådan verksamhet som avses i 1 § får beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

Tillstånd får förenas med villkor av betydelse för kvaliteten och säkerheten i verksamheten.

Om verksamheten helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas, skall nytt tillstånd sökas.

3 § Bestämmelserna i 11 kap. 5 och 6 §§ gäller i tillämpliga delar i enskild verksamhet som står under länsstyrelsens tillsyn. Dokumentationen skall bevaras så länge den kan antas ha betydelse för åtgärder i verksamheten.

4 § En handling i en personakt i enskild verksamhet som står under länsstyrelsens tillsyn skall, om det begärs av den som akten rör, så snart som möjligt tillhandahållas denne för läsning eller avskrivning på stället eller i avskrift eller kopia, om inte annat följer av 14 kap. 1 §.

Frågor om utlämnande enligt första stycket prövas av den som ansvarar för personakten. Anser denne att personakten eller någon del av den

inte bör lämnas ut skall han eller hon genast med eget yttrande överlämna frågan till länsstyrelsen för prövning.

Prop.2000/01:80
Bilaga 8

5 § Länsstyrelsen får besluta att en personakt i enskild verksamhet som står under länsstyrelsens tillsyn skall tas om hand

1. om verksamheten upphör,
2. om det på sannolika skäl kan antas att personakten inte kommer att handhas enligt föreskrifterna i denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, eller
3. om den som ansvarar för personakten ansöker om det och det finns ett påtagligt behov av att akten tas om hand.

En omhändertagen personakt skall återlämnas, om det är möjligt och det inte finns skäl för omhändertagande enligt första stycket. Beslut i fråga om återlämnande meddelas av länsstyrelsen efter ansökan av den som vid beslutet om omhändertagande ansvarade för personakten.

Personakter som har tagits om hand skall förvaras avskilda hos arkivmyndigheten i den kommun där akterna omhändertagits. Personakterna skall bevaras i minst två år från det att de kom in till arkivmyndigheten. En myndighet som har hand om en personakt som har omhändertagits har, om en uppgift ur akten begärs för ett särskilt fall, samma skyldighet att lämna uppgiften som den haft som ansvarat för akten före omhändertagandet.

8 kap. Avgifter

1 § Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär medför inte kostnadsansvar för den enskilde vårdtagaren. Kommunen får dock, utom för underåriga, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem. Regeringen får meddela föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag. För andra stöd- och hjälpinsatser får kommunen ta ut skälig ersättning.

Om en underårig genom socialnämndens försorg får vård i ett annat hem än det egna, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader enligt grunder som regeringen föreskriver. Socialnämnden får i sådana fall uppbära underhållsbidrag som avser den underåriga.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte i fråga om tjänster för vilka avgift har bestämts enligt 2 §.

2 § För familjerådgivning, hemtjänst och verksamhet för barn och ungdom enligt 5 kap. 2 § som inte är stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär, sådant boende som avses i 5 kap 6 § andra stycket eller 8 § tredje stycket eller annan liknande social tjänst får kommunen ta ut skäliga avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader.

Avgifter för hemtjänst får inte, tillsammans med avgifter som avses i 26 § tredje stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), uppgå till så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel för sina personliga behov, boendekostnader och andra normala levnadskostnader.

När avgifterna fastställs skall kommunen försäkra sig om att omsorgstagarens make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation.

Prop.2000/01:80
Bilaga 8

9 kap. Återkrav m.m.

1 § Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § utgetts obehörigen eller med för högt belopp, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket fått sådant ekonomiskt bistånd obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

2 § Socialnämnden får, i andra fall än som avses i 1 §, återkräva bistånd som den enskilde har erhållit enligt 4 kap. 1 § endast om det har lämnats

1. som förskott på en förmån eller ersättning,
2. till den som är indragen i arbetskonflikt, eller
3. till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

Har ekonomisk hjälp lämnats i annat fall än som avses i 4 kap. 1 § får socialnämnden återkräva hjälpen, om den har getts under villkor om återbetalning.

Ett beslut som avser ekonomisk hjälp som kan komma att återkrävas enligt denna paragraf skall vara skriftligt. Beslutet skall innehålla uppgifter om den eller de omständigheter som enligt denna paragraf utgör grund för återbetalningsplikten. Beslutet skall delges den enskilde.

3 § Vill socialnämnden föra talan om ersättning som en enskild inte återbetalar frivilligt för ekonomisk hjälp som avses i 1 eller 2 § eller för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap. 1 § första eller andra stycket, skall talan väckas hos länsrätten inom tre år från det kommunens kostnader uppkom. Talan väcks vid den länsrätt inom vars domkrets den enskilde är bosatt.

Talan om ersättning får inte bifallas, om den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller en del av denna kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt eller annars synnerliga skäl talar mot bifall till ersättningsanspråket.

4 § Socialnämnden får helt eller delvis efterge den ersättningsskyldighet som avses i 1 och 2 §§ och i 8 kap. 1 § första och andra styckena.

10 kap. Nämndorganisation

Socialnämnden

1 § För en socialnämnd gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900).

2 § Socialnämnden skall själv eller genom ombud föra kommunens talan i mål och ärenden som enligt denna lag eller annan författning är en uppgift för socialnämnden.

3 § Socialnämnden skall hos fullmäktige, kommunstyrelsen och övriga nämnder och hos andra myndigheter göra de framställningar som nämnden finner påkallade.

Socialnämnden får inhämta yttranden och upplysningar från kommunstyrelsen och övriga nämnder och från beredningar och tjänstemän i den egna kommunen, när det behövs för nämndens verksamhet.

Delegation

4 § Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får ges endast åt en särskild avdelning som består av ledamöter eller ersättare i nämnden i ärenden som är en uppgift för nämnden enligt 6 kap 5–7 och 10 §§ denna lag, 4 och 6 §§, 11 § första och andra styckena, 13 §, 14 § tredje stycket, 21, 22, 24, 26, 27 och 43 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga samt 11 och 13 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Första stycket gäller även i ärenden enligt 6 kap. 8 § om samtycke vägras och beslut enligt 8 kap. 5 § om att föra talan om återkrav enligt 8 kap. 2 §.

5 § Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får när det gäller föräldrabalken avse endast uppgifter som anges i följande lagrum

- 1 kap. 4 § föräldrabalken,
- 2 kap. 1, 4–6, 8 och 9 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 9 § att besluta att inte påbörja utredning eller att lägga ned en påbörjad utredning,
- 3 kap. 5, 6 och 8 §§ föräldrabalken,
- 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket och 15 a § andra stycket föräldrabalken,
- 6 kap. 19 § föräldrabalken när det gäller beslut att utse utredare i mål och ärenden om vårdnad, boende eller umgänge,
- 7 kap. 7 § föräldrabalken när det gäller godkännande av avtal om att underhållsbidrag skall betalas för längre perioder än tre månader,
- 11 kap. 16 § andra stycket föräldrabalken.

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får inte omfatta befogenhet att meddela beslut i frågor som avses i 5 kap. 3 § denna lag eller att fullgöra nämndens uppgifter enligt 5 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag eller 17 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd.

6 § Bestämmelser om rätt att i vissa fall fatta beslut i socialnämndens ställe finns i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

11 kap. Handläggning av ärenden m.m.

1 § Socialnämnden skall utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.

Vad som har kommit fram vid utredning och som har betydelse för ett ärendes avgörande skall tillvaratas på ett betryggande sätt.

2 § Vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd eller stöd får nämnden, för bedömningen av behovet av insatser, konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs. Utredningen skall bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet. Den skall inte göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet.

Utredningen skall bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader. Finns det särskilda skäl får socialnämnden besluta att förlänga utredningen för viss tid.

Den som berörs av en sådan utredning som anges i första stycket skall underrättas om att en utredning inleds.

3 § När ett barn behöver vårdas utom hemmet skall en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna. Planen skall även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för.

4 § Socialnämnden är skyldig att slutföra en utredning enligt 2 § och fatta beslut i ärendet även om den underårige byter vistelsekommun. Det samma gäller om en utredning inletts enligt 1 § och ärendet avser vård av missbrukare.

Första stycket gäller inte om den nya vistelsekommunen samtycker till att ta över utredningen av ärendet.

5 § Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling skall dokumenteras. Dokumentation skall utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse.

Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden skall förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

6 § Dokumentation skall utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig skall detta antecknas.

7 § Socialnämnden skall tillämpa bestämmelserna i 13 § förvaltningslagen (1986:223) om remiss i alla ärenden.

8 § I ärenden hos socialnämnden som avser myndighetsutövning mot någon enskild skall nämnden tillämpa följande bestämmelser i förvaltningslagen (1986:223):

– 14 § första stycket om en parts rätt att meddela sig muntligen,

- 16 och 17 §§ om en parts rätt att få del av uppgifter,
- 20 § om motivering av beslut,
- 26 § om rättelse av skrivfel och liknande.

Bestämmelserna i 16 och 17 §§ förvaltningslagen gäller dock inte uppgifter som rör någon annan sökande i ett ärende om ett sådant boende som avses i 5 kap. 6 § andra stycket eller 8 § tredje stycket eller om någon annan liknande social tjänst.

Vad som sägs i första stycket gäller också när det är fråga om en ansökan eller ett yttrande till en annan myndighet i ett mål eller ärende som rör myndighetsutövning mot enskild hos denna.

9 § Den som enligt vad som sägs i 8 § skall ges tillfälle att yttra sig enligt 17 § förvaltningslagen (1986:223) har rätt att få företräde inför nämnden, om inte särskilda skäl föranleder annat.

Den som ges tillfälle att yttra sig skall underrättas om sin rätt att få företräde inför nämnden.

10 § Barn som har fyllt 15 år har rätt att själva föra sin talan i mål och ärenden enligt denna lag.

Barn som är yngre bör höras, om det kan vara till nytta för utredningen och barnet inte kan antas ta skada av det.

11 § Socialnämnden har rätt att av de allmänna försäkringskassorna eller erkända arbetslöshetskassorna få uppgifter om ekonomisk hjälp som har lämnats till enskilda, som har ärenden hos nämnden. Socialnämnden har vidare rätt att få uppgifter som lämnats till kommunen i ärenden om ekonomisk hjälp enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

12 § I mål och ärenden enligt denna lag som avser myndighetsutövning mot enskild får delgivning inte ske med tillämpning av 12 eller 15 § delgivningslagen (1970:428).

Register m.m.

13 § I sådana personregister hos socialnämnden som utgör sammanställningar av uppgifter får det inte tas in uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden.

Detta hindrar inte att det i ett personregister tas in uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten och som innebär myndighetsutövning och den bestämmelse som ett beslut om en sådan åtgärd grundar sig på.

Bestämmelsen i första stycket hindrar heller inte att personuppgifter behandlas hos socialnämnden för uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring, forskning och framställning av statistik.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om registren.

14 § Anteckningar och andra uppgifter i en personakt som tillhör socialnämndens personregister skall gallras fem år efter det sista anteckningen

gjordes i akten. Uppgifterna skall dock inte gallras så länge uppgifter om samma person inte har gallrats av nämnden enligt andra stycket.

Uppgifter i personregister som avses i 13 § första stycket skall gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

Gallringen skall vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde.

15 § I fråga om automatiserad och viss manuell behandling av personuppgifter finns bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204) och i lagen (2001:xxx) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

16 § Följande handlingar får inte gallras med stöd av bestämmelserna i 14 § första stycket:

- handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om faderskap,
- handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om adoption,
- handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att en underårig har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, i ett familjehem eller i ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne.

Avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket och 15 a § andra stycket föräldrabalken som godkänts av socialnämnden får inte gallras förrän barnet fyller arton år.

Handlingar skall vidare undantas från gallring enligt bestämmelserna i 14 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner för ett representativt urval av personer.

17 § Socialnämnden skall, enligt vad regeringen närmare föreskriver, ur personregister lämna ut uppgifter till Socialstyrelsen för angelägna statistiska ändamål.

18 § Socialnämnden skall lämna ut uppgifter ur personregister till statliga myndigheter, när detta begärs för forskningsändamål och det kan ske utan risk för att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men.

19 § Socialnämnden skall på begäran av en annan myndighet lämna uppgifter till denna om utgiven ekonomisk hjälp, om syftet är att undvika felaktiga utbetalningar från det allmänna eller en felaktig taxering.

Om kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs av flera nämnder skall varje sådan nämnd, i den utsträckning det begärs, till de övriga lämna

1. uppgifter om att en person är aktuell i ett ärende inom socialtjänsten, och
2. de uppgifter som behövs för att administrera fördelningen av platser inom särskilda boendeformer i kommunen.

Uppgiftsskyldigheten enligt andra stycket gäller inte uppgifter som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 4 § andra stycket sekretesslagen (1980:100).

20 § Har någon som påföljd för brott överlämnats till vård inom socialtjänsten, skall socialnämnden underrätta åklagarmyndigheten, om vården eller de andra åtgärder som redovisats i vårdplanen inte kommer till stånd.

Detsamma gäller om den som överlämnats till vård inom socialtjänsten bryter mot en föreskrift som meddelats med stöd av 31 kap. 1 § tredje stycket 2 brottsbalken.

21 § Om socialnämnden i sin verksamhet iakttagit något som tyder på att nya medel används för missbruksändamål eller att ändringar sker i missbruksmönster av kända medel, skall nämnden utan dröjsmål anmäla detta till Folkhälsoinstitutet.

22 § Socialnämnden kan enligt 1 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) utan hinder av sekretess polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Detsamma gäller enligt 14 kap. 2 § femte stycket samma lag för vissa brott som riktar sig mot underåriga. Av samma stycke följer också att sekretess inte hindrar att uppgifter, som gäller misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet.

Från socialtjänsten skall utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende, om uppgiften för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, kronofogdemyndighet eller skattemyndighet,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning.

12 kap. Tillsyn över socialtjänsten

1 § Socialstyrelsen har tillsyn över socialtjänsten i landet. Styrelsen skall följa och vidareutveckla socialtjänsten. Till ledning för tillämpningen av denna lag utfärdar Socialstyrelsen allmänna råd.

2 § Länsstyrelsen har tillsyn över den socialtjänst som kommuner och enskilda inom länet svarar för.

3 § Länsstyrelsen skall

- följa socialnämndernas tillämpning av denna lag,
- informera och ge råd till allmänheten i frågor som rör socialtjänsten,
- biträda socialnämnderna med råd i deras verksamhet,
- främja samverkan på socialtjänstens område mellan kommunerna och andra samhällsorgan,
- verka för att kommunerna planerar för att kunna tillgodose framtida behov av bistånd i form av hemtjänst samt sådant boende som avses i 5 kap. 6 § andra stycket och 5 kap. 8 § tredje stycket,
- även i övrigt se till att socialnämnderna fullgör sina uppgifter på ett ändamålsenligt sätt.

4 § Länsstyrelsen har rätt att inspektera verksamhet som står under dess tillsyn och får inhämta de upplysningar och ta del av de handlingar och annat material som behövs för tillsynen.

Den vars verksamhet inspekteras är skyldig att lämna den hjälp som behövs vid inspektionen.

5 § Verksamhet för vilken tillstånd krävs enligt 7 kap. 1 § första stycket står under löpande tillsyn av socialnämnden i den kommun där verksamheten finns. Nämnden har rätt att inspektera verksamheten och får inhämta de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen.

Om socialnämnden får kännedom om missförhållanden i enskild verksamhet som står under länsstyrelsens tillsyn, skall socialnämnden underätta länsstyrelsen om det.

6 § Om det förekommer något missförhållande i

1. annat hem för vård eller boende än sådant som avses i 6 kap. 3 §,

2. verksamhet för vilken det krävs tillstånd enligt 7 kap. 1 § första stycket,

3. verksamhet som kommunen genom avtal enligt 2 kap. 5 § första stycket har överlämnat till en enskild att utföra,

4. annan enskild verksamhet än sådan som omfattas av 1–3 och som kommunen upphandlar tjänster från för att fullgöra skyldigheter enligt denna lag,

5. hemtjänst,

6. sådant boendet som avses i 5 kap 6 § andra stycket och 5 kap. 8 § tredje stycket,

får länsstyrelsen förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet.

Ett föreläggande skall innehålla uppgifter om de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att de påtalade missförhållandena skall kunna avhjälpas.

Om missförhållandena är allvarliga och länsstyrelsens föreläggande inte följs, får länsstyrelsen förbjuda fortsatt verksamhet.

7 § Om länsstyrelsen finner att en kommun inte fullgör vad som ålagts kommunen i en lagakraftvunnen dom om rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § får länsstyrelsen förelägga kommunen att avhjälpa bristen. Föreläggandet får förenas med vite.

Länsstyrelsen får inte meddela ett vitesföreläggande enligt första stycket om verkställighet av domen redan har sökts enligt utsökningsbalken. Ett meddelat vitesföreläggande förfaller om verkställighet söks enligt utsökningsbalken.

13 kap. Anmälan om missförhållanden

1 § Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd bör anmäla detta till nämnden.

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga

att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningsskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och ungdom eller annan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. För familjerådgivning gäller i stället vad som sägs i tredje stycket.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att en underårig utnyttjas sexuellt eller misshandlas i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i andra stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av en underårigs behov av skydd.

Om anmälan från Barnombudsmannen gäller bestämmelserna i 3 § lagen (1993:335) om Barnombudsman.

2 § Var och en som är verksam inom omsorger om äldre människor eller människor med funktionshinder skall vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande i omsorgerna om någon enskild skall genast anmäla detta till socialnämnden. Om inte missförhållandet utan dröjsmål avhjälpas, skall nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten.

Första stycket gäller även inom motsvarande yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. Anmälan skall göras till den som är ansvarig för verksamheten. Den ansvarige skall utan dröjsmål avhjälpa missförhållandet eller anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

14 kap. Tystnadsplikt

1 § Den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som avser insatser enligt denna lag får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått reda på om enskildas personliga förhållanden.

2 § Den som är eller har varit verksam inom enskild familjerådgivning får inte obehörigen röja en uppgift som en enskild har lämnat i förtroende eller som har inhämtats i samband med rådgivningen.

15 kap. Övriga bestämmelser

Överflyttning av ärende

1 § Ett ärende som avser vård eller någon annan åtgärd i fråga om en enskild person kan flyttas över till en annan socialnämnd, om denna nämnd samtycker till det.

2 § Om någon efter beslut av en socialnämnd vistas i en annan kommun i familjehem, hem för vård eller boende eller sådan boendeform eller bostad som avses i 5 kap. 6 § andra stycket, 8 § tredje stycket och 7 kap. 1 §

första stycket 2, har den kommun som beslutat om vistelsen ansvaret för det bistånd enligt 4 kap. 1 § samt det individuellt behovsprövade stöd och de individuellt behovsprövade sociala tjänster enligt 2 kap 6 § och 5 kap 1 och 2 §§ som den enskilde kan behöva. Placeringskommunens ansvar upphör om ärendet överflyttas enligt 1 §.

Den kommun där den enskilde är folkbokförd har samma ansvar som en placeringskommun enligt första stycket för bistånd, stöd och sociala tjänster

1. under kriminalvård i anstalt,
2. under vård på sjukhus eller i annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än en kommun,
3. som aktualiserats inför avslutningen av vård enligt 1 eller 2.

3 § Om vårdnaden av en underårig flyttats över till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare som den underårige tidigare varit familjehemsplacerad hos, får kommunen fortsätta att betala dessa vårdnadshavare skälig ersättning.

Överklagande av beslut

4 § Socialnämndens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om nämnden har meddelat beslut i fråga om

- ansökan enligt 2 kap. 3 §,
- bistånd enligt 4 kap. 1 §,
- vägran eller nedsättning av fortsatt försörjningsstöd enligt 4 kap. 4 §,
- förbud eller begränsning enligt 5 kap. 3 §, eller
- medgivande, återkallelse av medgivande eller om samtycke enligt 6 kap. 5–8 §§.

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart. En länsrätt eller kammarrätt får dock förordna att dess beslut skall verkställas först sedan det har vunnit laga kraft.

5 § Länsstyrelsens beslut i ärenden om tillstånd enligt 7 kap. 1 §, om föreläggande eller förbud enligt 12 kap. 5 § och om omhändertagande av personakt enligt 7 kap 5 § och beslut om avslag på en begäran om vitesföreläggande enligt 12 kap. 6 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. I fråga om överklagande av länsstyrelsens beslut enligt 7 kap. 4 § gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 15 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100).

Länsstyrelsens beslut om föreläggande eller förbud enligt 12 kap. 5 § och om omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § samt domstols motsvarande beslut gäller omedelbart. Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs för att verkställa ett beslut om omhändertagande av personakt.

6 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av beslut enligt denna lag.

Böter m.m.

7 § Till böter döms den som

- överträder ett förbud eller en begränsning som har meddelats med stöd av 5 kap. 3 §,
- åsidosätter bestämmelserna i 6 kap. 5 § första stycket, 6 § och 12 § första stycket, om inte gärningen i sistnämnda fall är belagd med straff i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling,
- utan tillstånd driver sådan verksamhet som avses i 7 kap. 1 §,
- i strid mot ett förbud som har meddelats enligt 12 kap. 5 § fortsätter verksamheten.

Allmänt åtal får väckas endast efter medgivande av socialnämnden, länsstyrelsen eller Socialstyrelsen.

8 § I den mån huvudmannen för ett hem för vård eller boende, som drivs av landsting eller kommun, beslutar det, får de som bereds vård där inte inneha alkohol eller andra berusningsmedel. Det gäller även injektions-sprutor eller kanyler som kan användas för insprutning i människokroppen.

Om sådan egendom påträffas hos en intagen eller någon annanstans inom hemmet utan att det finns känd ägare till den, får den omhändertas. Den som förestår hemmet skall låta förstöra eller försälja egendomen enligt bestämmelserna om beslagtagna egendom i 2 § 1 första stycket lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Belopp som erhålls vid försäljning tillfaller staten.

Kommuner utanför landsting

9 § Vad som sägs i denna lag om landsting skall tillämpas också på en kommun som inte tillhör något landsting.

Ytterligare föreskrifter

10 § För insatser inom omsorger om äldre människor eller människor med funktionshinder får regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddela sådana föreskrifter som behövs till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa.

Socialtjänsten i krig m.m.

11 § Regeringen får meddela särskilda föreskrifter om socialtjänsten enligt denna lag, om riket kommer i krig eller krigsfara eller om det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som riket har befunnit sig i.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

2 § Lagen tillämpas inte vid behandling av personuppgifter för forsknings- och statistikändamål.

Definitioner

3 § I denna lag avses med socialtjänst

1. verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst och den särskilda lagstiftningen om vård utan samtycke av unga och av missbrukare,
2. verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd,
3. verksamhet som bedrivs av Statens institutionsstyrelse,
4. verksamhet hos kommunal invandrarbyrå,
5. verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade,
6. handläggning av ärenden om bistånd som lämnas av socialnämnd åt asylsökande och andra utlänningar,
7. handläggning av ärenden om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar,
8. handläggning av ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade.

Med socialtjänst avses även tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitets- säkring och administration av verksamhet som avses i 1–8.

Förhållandet till personuppgiftslagen m.m.

4 § Om inget annat följer av denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, tillämpas personuppgiftslagen (1998:204) vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

5 § I socialtjänstlagen (2001:000) finns särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet, register och gallring m.m. hos socialnämnden.

Behandling av personuppgifter

6 § Personuppgifter får behandlas bara om behandlingen är nödvändig för att en arbetsuppgift inom socialtjänsten skall kunna utföras.

En registrerad person har inte rätt att motsätta sig sådan behandling av uppgifter som är tillåten enligt denna lag.

Prop.2000/01:80
Bilaga 8

7 § Socialtjänsten får behandla

1. person- och samordningsnummer,
2. känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) med undantag för uppgifter om politiska åsikter,
3. uppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden, samt

Personuppgifter får även behandlas för uppgiftsutlämnande som föreskrivs i lag eller förordning.

Personuppgifter enligt första och andra styckena får behandlas endast om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det.

Sekretess

8 § För utlämnande av personuppgifter som finns inom socialtjänsten gäller de begränsningar som följer av sekretesslagen (1980:100), socialtjänstlagen (2001:000) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Rättelse och skadestånd

9 § Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller även vid behandling av personuppgifter enligt denna lag.

Överklagande

10 § Socialtjänstens beslut om rättelse och om information som skall lämnas efter ansökan får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Övriga bestämmelser

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas, om personuppgiftsansvaret för behandlingen samt om sökbegrepp, direktåtkomst och samkörning av personuppgifter.

Regeringen meddelar även föreskrifter om i vilka fall personuppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs inom socialtjänsten för fullgörande av åligganden som följer av lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2001.

2. Bestämmelserna i lagen skall inte börja tillämpas förrän den 1 oktober 2007 när det gäller manuell behandling av personuppgifter, som påbörjats före den 24 oktober 1998 och sådan behandling som utförs för ett visst ändamål, om manuell behandling för ändamålet påbörjats före den 24 oktober 1998.

3. Har en begäran om registerutdrag enligt 10 § datalagen (1973:289) kommit in innan denna lag träder i kraft men har utdraget inte expedierats före ikraftträdandet, skall framställan anses som en ansökan om information enligt denna lag.

4. Bestämmelsen om skadestånd skall tillämpas endast om den omständighet som yrkandet hänför sig till har inträffat efter det att denna lag har trätt i kraft för den aktuella behandlingen.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

dels att 12, 22, 29, och 44 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 27 a och 34 a-c §§, med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Har rätten beslutat om tvångsvård skall socialnämnden se till att beslutet verkställs genom att missbrukaren bereds vård i ett hem som avses i 22 § eller, i fall som avses i 24 § första stycket, på sjukhus.

Rättens beslut upphör att gälla, om vården inte har påbörjats inom fyra veckor från den dag då beslutet vanna laga kraft.

Beslutet upphör också att gälla om missbrukaren, sedan vården har påbörjats, under minst sex månader i följd *antingen* har vistats olovligen utanför ett hem som avses i 22 § eller varit intagen i häkte eller kriminalvårdsanstalt

Beslutet upphör också att gälla om missbrukaren, sedan vården har påbörjats, under *sammanlagt* minst sex månader i följd har vistats olovligen utanför ett hem som avses i 22 § eller varit intagen i häkte eller kriminalvårdsanstalt.

22 §¹

Tvångsvård lämnas genom hem som är särskilt avsett att lämna vård enligt denna lag (LVM-hem). *Ett sådant hem skall ha en styrelse som utses av Statens institutionsstyrelse.*

Hemmets styrelse förestår vården vid hemmet i den mån uppgiften inte har överlåtits på en särskild föreståndare.

Tvångsvård lämnas genom hem som är särskilt avsett att lämna vård enligt denna lag (LVM-hem).

27 a §

Den som vårdas enligt denna lag i ett LVM-hem har rätt att i den utsträckning som det kan ske utan att äventyra vården eller ordningen vid hemmet ta emot och föra telefonsamtal. Beslut fattas av den som förestår vården vid hemmet.

I lagen (1996:981) om besöksin-skränkningar vid viss tvångsvård finns bestämmelser om besök på

¹ Ändringen innebär att andra stycket upphävs.

29 §

Har en intagen vistats vid ett LVM-hem i tre månader utan att vård i annan form kommit till stånd skall *föreståndaren* anmäla detta till *hemmets styrelse* med angivande av orsaken till det.

Har en intagen vistats vid ett LVM-hem i tre månader utan att vård i annan form kommit till stånd skall *den som förestår vården vid hemmet* anmäla detta till *Statens institutionsstyrelse* och ange orsaken till det.

34 a §

Den intagne får vid någon av de omständigheter som anges i 34 § vårdas vid en enhet som är läsbar eller på annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn. Den intagne får vårdas inom en sådan enhet under högst två månader i följd. Om särskilda behandlingsskäl föranleder det, får dock vården vid enheten pågå längre tid, förutsatt att någon av de omständigheter som anges i 34 § fortfarande föreligger och att den intagne samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet.

Beslut fattas av den som förestår vården vid hemmet.

34 b §

Den som omfattas av bestämmelserna i 34 § får, om han eller hon uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen, hållas avskild från de övriga vid hemmet. Han eller hon skall då stå under fortlöpande uppsikt av personalen. Den intagne får dock inte hållas i sådan avskildhet längre tid än vad som är oundgängligen nödvändigt och inte i något fall under längre tid än 24 timmar i följd.

Beslut fattas av den som förestår vården vid hemmet.

Den som vårdas enligt denna lag vid ett LVM-hem är, om inte annat föranleds av medicinska eller liknande skäl, skyldig att efter uppmaning, vid ankomsten till LVM-hemmet och inför vistelse i annan form enligt 27 §, lämna blod-, urin- eller utandningsprov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana medel som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, om det kan misstänkas att den intagne är påverkad av något sådant medel.

44 §

Beslut av den som förestår vården vid ett LVM-hem får överklagas av den enskilde hos länsrätten, om beslutet avser överflyttning enligt 25 §, avslag på begäran om utskrivning eller förstörande av egendom enligt 36 §.

Beslut av den som förestår vården vid ett LVM-hem får överklagas av den enskilde hos länsrätten, om beslutet avser överflyttning enligt 25 §, innebär inskränkningar i särskilt fall av rätten för den som vistas i hemmet att enligt 27 § föra telefonsamtal eller avser avslag på begäran om utskrivning eller förstörande av egendom enligt 36 §.

Andra beslut enligt denna lag av den som förestår vården vid ett LVM-hem får inte överklagas.

Beslut om läkarundersökning enligt 9 § eller 11 § tredje stycket får inte överklagas.

Beslut om omhändertagande enligt 13 § första stycket eller andra stycket får inte överklagas. Överklagande av rättens beslut om omhändertagande enligt 13 § tredje stycket är inte inskränkt till viss tid.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

dels att 42 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 15 a, 15 b, 15 c och 17 a §§, med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 a §

Den som omfattas av bestämmelsen i 15 § har rätt att i den utsträckning det lämpligen kan ske med hänsyn till vården eller ordningen vid hemmet ta emot och föra telefonsamtal och vistas utanför hemmet. En vistelse utanför hemmet skall avse en bestämd tid, dock högst fyra veckor. Beslut fattas av den som förestår vården. Beslut om vistelse utanför hemmet skall fattas efter samråd med socialnämnden.

*I lagen (1996:981) om besöksin-
skränkningar vid viss tvångsvård
finns bestämmelser om besök på
vårdinstitutioner enligt denna lag.*

15 b §

Den som är intagen i ett hem för särskilt noggrann tillsyn får vid någon av de omständigheter som anges i 15 § vårdas vid en enhet som är låsbar eller på annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn. Den unge får vårdas vid en sådan enhet under högst två månader i följd. Om särskilda behandlingsskäl föranleder det, får dock vården vid enheten pågå längre tid, förutsatt att någon av de omständigheter som anges i 15 § fortfarande föreligger och att den unge samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet.

Beslut fattas av den som förestår vården vid hemmet.

15 c §

Den som vårdas av en sådan anledning som anges i 3 § och som vistas i ett hem för särskilt noggrann tillsyn får, om det är särskilt påkallat på grund av att den intagne uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen, hållas avskild från de övriga vid hemmet. Han eller hon skall då stå under fortlöpande uppsikt av personalen. Den intagne får dock inte hållas i sådan avskildhet längre tid än vad som är oundgängligen nödvändigt och inte i något fall under längre tid än 24 timmar i följd.

Är den intagne under 15 år skall läkare skyndsamt yttra sig om varje åtgärd som vidtas enligt första stycket. Om läkaren begär det skall åtgärden genast avbrytas.

Beslut fattas av den som förestår vården vid hemmet.

17 a §

Den som vårdas av en sådan anledning som anges i 3 § är, om inte annat föranleds av medicinska eller liknande skäl, skyldig att efter uppmaning vid ankomsten till ett sådant hem som avses i 12 § samt inför vistelse utanför hemmet enligt 15 a § lämna blod-, urin- eller utandningsprov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana medel som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, om det kan misstänkas att den intagne är påverkad av något sådant medel.

42 §

Ett beslut av den som förestår vården vid ett hem för särskilt

Beslut av den som förestår vården vid ett hem för särskilt nog-

noggrann tillsyn får överklagas hos länsrätten, om beslutet avser förstörande eller försäljning av egendom enligt 20 §.

grann tillsyn får överklagas hos länsrätten, om beslutet avser förstörande eller försäljning av egendom enligt 20 § eller *innebär inskränkningar i särskilt fall av rätten för den som vistas i hemmet att enligt 15 a § föra telefonsamtal.*

Prop.2000/01:80
Bilaga 8

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård att det i lagen skall införas en ny paragraf, 18 a §, med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 a §

Den dömda är, om inte annat föranleds av medicinska eller liknande skäl, skyldig att efter uppmaning vid ankomsten till det särskilda ungdomshemmet samt inför vistelse utanför hemmet enligt 18 § lämna blod-, urin- eller utandningsprov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana medel som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, om det kan misstänkas att den dömda är påverkad av något sådant medel.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2001-03-05

Närvarande: f.d. justitierådet Lars Å. Beckman, regeringsrådet Susanne Billum, justitierådet Göran Regner.

Enligt en lagrådsremiss den 8 februari 2001 (Socialdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. socialtjänstlag,
2. lag om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten,
3. lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
4. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
5. lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Carin Jahn och kammarrättsassessorn Maria Norberg.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till socialtjänstlag

I remissen föreslås en ny socialtjänstlag vilken skall ersätta den nuvarande lagen från 1980. Bestämmelserna har omgrupperats och indelats i kapitel. Samtidigt föreslås vissa materiella förändringar, främst beträffande möjligheterna att överklaga beslut om bistånd.

Lagrådet finner det tillfredsställande att den nuvarande lagen, vilken genom olika tillägg blivit alltmera svårtillgänglig, ersätts av en ny och mera överskådlig lag. Kapitelindelning och placering av bestämmelser kan i vissa fall diskuteras. Lagrådet tar i det följande upp sådana frågor under respektive kapitel. Vidare kan konstateras att vissa oklarheter i de nuvarande bestämmelserna, vilka överförts i huvudsak oförändrade till den nya lagen, kvarstår. Som exempel kan nämnas användningen av uttrycken "underårig" och "barn", vilka synes ha samma betydelse men som ibland kan ge anledning till tvekan om samma åldersgräns avses, dvs. arton år. Enligt Lagrådets mening bör en mera konsekvent begreppsbildning eftersträvas. Det kan även ifrågasättas om inte flera bestämmelser bort göras till föremål för kritisk granskning när de nu överförs till en ny lag. Det gäller t.ex. de bestämmelser som reglerar förhållandet till den nu gällande förvaltningslagen. En sådan omfattande granskning har inte varit möjlig inom ramen för Lagrådets behandling av ärendet. Dessa frågor bör övervägas ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

När det gäller den närmare utformningen av lagförslaget vill Lagrådet anföra följande.

2 kap.

Kapitlet innehåller bestämmelser av allmän räckvidd rörande kommunens ansvar för socialtjänsten och förutsättningarna för samverkan med

andra huvudmän. I 3 § finns emellertid en mera speciell bestämmelse rörande rätten för äldre m.fl. som är bosatta i annan kommun att före flytning ansöka om vissa insatser. Lagrådet har förståelse för om paragrafen anses ha särskild betydelse och därför anses böra ges en framträdande placering. Sakligt sett hör dock paragrafen mera hemma i ett senare kapitel, t.ex. 5 kap. vilket innehåller särskilda bestämmelser om kommunens skyldigheter gentemot bl.a. äldre och funktionshindrade. Lagrådet anser att en sådan placering av paragrafen bör övervägas.

Den föreslagna 2 kap. 5 § innehåller i första stycket bestämmelser om avtal med annan om att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. I andra stycket finns en mera speciell bestämmelse om samverkan med landstinget, den allmänna försäkringskassan och länsarbetsnämnden i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. I 6 § finns en bestämmelse om Riksrevisionsverkets granskning av sådan verksamhet som avses i andra stycket av 5 §. Enligt Lagrådets mening skulle lagtexten bli klarare om 5 § första stycket fick bilda en egen paragraf, varefter 5 § andra stycket samt 6 § sammanfördes i en följande paragraf.

4 kap.

I 1 och 2 §§ föreslås vissa ändringar jämfört med nuvarande bestämmelser om bistånd. Dessa sammanhänger med att det enligt remissförslaget skall bli möjligt att överklaga alla beslut om bistånd med förvaltningsbesvär. Under dessa omständigheter saknas emellertid anledning att bibehålla den nuvarande regleringen av s.k. försörjningsstöd, innebärande att vissa angivna poster beräknas enligt en riksnorm medan vissa andra beräknas efter omständigheterna i det individuella fallet. Den nuvarande uppräknningen av poster sammanhänger ju med att beslut om försörjningsstöd kan överklagas genom förvaltningsbesvär, medan ekonomiskt bistånd därutöver endast kan överklagas genom laglighetsprövning enligt kommunallagen. Vad som behövs i fortsättningen är endast en precisering av vilka poster som skall ingå i den av regeringen bestämda riksnormen. Alla beslut kommer ju att kunna överklagas genom förvaltningsbesvär. Lagrådet föreslår mot denna bakgrund att första meningen i 2 § utformas enligt följande.

”Skäligen kostnader för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och TV-avgift skall i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion.”

Vidare bör ändringar göras i 3 och 4 §§ på så sätt att ordet ”försörjningsstöd” ersätts med uttrycket ”bistånd för sin försörjning”, vilket återfinns i 1 §. (Även i 15 kap. 4 § bör en sådan ändring göras.) Det kan även vara lämpligt att komplettera 1 § första stycket med en mening som anger att det i 2–5 §§ finns vissa föreskrifter om bistånd.

5 kap.

I kapitlet finns ett antal bestämmelser som preciserar kommunens skyldigheter gentemot vissa särskilda grupper. Enligt Lagrådets mening skulle kapitlet bli betydligt överskådligare om det försågs med underrubriker som preciserade vilka grupper de olika bestämmelserna handlar

om. Sådana rubriker kan t.ex. vara "Barn och unga", "Missbrukare", "Äldre människor", osv.

I 5 kap. 2 §, vilken anger kommunens allmänna skyldigheter när det gäller barn och unga, har den förändringen vidtagits att uttrycket "andra beroendeframkallande medel" ersatts med "andra berusningsmedel". I författningskommentaren anges att detta är en anpassning till den ändring av begreppet som gjorts i bl.a. narkotikastrafflagen. Detta är emellertid inte korrekt. Enligt 8 § narkotikastrafflagen (i lydelse enligt SFS 1999:43) förstås med narkotika "läkemedel eller andra hälsofarliga varor med beroendeframkallande egenskaper eller euforiserande effekter eller varor som med lätthet kan omvandlas till varor med sådana egenskaper eller effekter". I lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor talas om "varor som används eller kan antas användas i syfte att uppnå berusning eller annan påverkan". Den senare lagen är emellertid endast avsedd att ge möjlighet till kontroll av varor som inte anses som narkotika. Den ändring som föreslås i remissen skulle därför enligt Lagrådets mening medföra ett ändrat och något snävare tillämpningsområde för bestämmelsen än för närvarande. Detta kan knappast vara åsyftat. Lagrådet föreslår därför att det nuvarande uttrycket behålls. Ett alternativ kan vara att, såsom i den föreslagna 17 a § LVU, använda uttryckssättet "narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel ..". I sammanhanget kan erinras om att det i 3 § LVU används uttrycket "andra beroendeframkallande medel". I remissen föreslås ingen ändring i denna del. Ett mera konsekvent uttryckssätt är önskvärt.

I 5 kap. 3 § förekommer en bestämmelse av annorlunda slag än de övriga i kapitlet. Den gäller socialnämndens befogenhet att i vissa fall förbjuda eller begränsa möjligheterna för någon att i hemmet ta emot andras underåriga barn. Enligt Lagrådets mening bör en sådan bestämmelse hellre placeras i 6 kap. under avsnittet "Särskilda regler till skydd för underåriga", vilket innehåller mera närliggande bestämmelser.

I 5 kap. 11 § finns en bestämmelse rörande socialnämndens stöd till kvinnor som varit utsatta för våld eller andra övergrepp. I en annan lagrådsremiss om stöd till brottsoffer föreslås att motsvarande bestämmelse i 1980 års lag (8 a §) ändras till en mera generell regel rörande stöd till brottsoffer med ikraftträdande den 1 juli 2001. Enligt Lagrådets mening bör det nu aktuella lagförslaget anpassas med hänsyn härtill.

6 kap.

I kapitlet förekommer dels allmänna bestämmelser om vård i familjehem och i hem för vård eller boende, dels speciella bestämmelser till skydd för barn och unga som vårdas i annat hem än det egna. Över det senare avsnittet finns en underrubrik. Enligt Lagrådets mening kan det vara lämpligt att förse även det första avsnittet med en underrubrik, t.ex. "Allmänna bestämmelser om vård utanför det egna hemmet". Den senare underrubriken, "Särskilda bestämmelser till skydd för underåriga", framstår som mindre upplysande eftersom sådana bestämmelser finns på olika ställen i lagen. Lagrådet föreslår att rubriken ändras till exempelvis "Särskilda bestämmelser om mottagande av barn".

I 6 kap. 1 § fjärde stycket finns en särskild bestämmelse om att när barn placeras det i första hand skall övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller närstående. Vad som är bäst för barnet skall dock

alltid beaktas. Enligt Lagrådets mening skulle bestämmelsen hellre göras till en egen paragraf och placeras under den rubrik som gäller särskilda bestämmelser om barn. Den andra meningen i bestämmelsen bör samtidigt utformas som en hänvisning till bestämmelsen om beaktande av barnets bästa i 1 kap. 1 §, eftersom detta gäller vid all tillämpning av bestämmelserna i socialtjänstlagen.

Bestämmelserna i 6–8 §§ rör samtliga mottagande av barn för adoption enligt reglerna om internationella adoptioner. Enligt Lagrådets mening kan det vara lämpligt att sammanföra dessa i en paragraf eller under en särskild rubrik så att eventuella skillnader gentemot socialnämndens kontroll av vanliga familjehem klarläggs.

Lagrådet erinrar också om vad som inledningsvis anförts om den växlande användningen av uttrycken ”barn” och ”underårig”.

8 kap.

I 8 kap. 1 § första stycket förekommer ett bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag. Bemyndigandet kan möjligen uppfattas som om det omfattar också föreskrifter om skälig ersättning för andra stöd- och hjälpinsatser. I andra stycket av samma paragraf finns en bestämmelse om att föräldrarna i skälig utsträckning skall bidra till kostnaderna för vård av ett barn i ett annat hem än det egna enligt grunder som regeringen föreskriver. Om det senare är ett bemyndigande eller en erinran om rätten att besluta verkställighetsföreskrifter (8 kap. 13 § första stycket 1 regeringsformen) är inte helt klart. Bestämmelserna har sin motsvarighet i nuvarande 34 § socialtjänstlagen. Grunden för bemyndigande berörs inte i remissen. Lagrådet ifrågasätter emellertid om 8 kap. 9 § regeringsformen jämfört med 8 kap. 5 och 7 §§ medger ett bemyndigande på det aktuella området (jfr Strömberg: Normgivningsmakten enligt 1974 års regeringsform, 3 uppl. s. 94). Det är i så fall endast verkställighetsföreskrifter som kan komma i fråga. Enligt Lagrådets mening bör därför paragrafen utformas så att den inte innehåller några bemyndiganden eller något som kan uppfattas som bemyndiganden. En erinran om att regeringen kan meddela verkställighetsföreskrifter behöver inte tas in i lagtexten.

9 kap.

I 9 kap. 2 § andra stycket finns en bestämmelse om att, om ekonomisk hjälp har lämnats i annat fall än som avses i 4 kap. 1 §, socialnämnden får återkräva hjälpen om den har getts under villkor om återbetalning. Bestämmelsen väcker frågan om när kommunen kan betala ut ekonomisk hjälp till en enskild utan att det föreligger någon rätt till bistånd. Detta har visserligen tidigare förekommit i praxis. Enligt Lagrådets mening bör emellertid en sådan befogenhet framgå av lagen. När nu reglerna om bistånd görs om kommer ingen motsvarighet till den nuvarande 6 g § att finnas. Det bör därför övervägas att komplettera 4 kap. med en bestämmelse som ger socialnämnden rätt att ge ekonomisk hjälp även i andra fall när det finns skäl för det.

11 kap.

I kapitlet, som är tämligen omfattande, finns underrubriker över två avsnitt, ”Register m.m.” samt ”Socialnämndens uppgiftsskyldighet m.m.”.

Enligt Lagrådets mening skulle lagen vinna i överskådlighet om kapitlet delades upp, förslagsvis så att de två senare avsnitten fick bilda ett eget kapitel. En lämplig beteckning för ett sådant kapitel kan vara "Behandling av uppgifter". De båda underrubrikerna är mindre adekvata och bör utgå.

I 13, 14, 17 och 18 §§ finns bestämmelser som talar om personregister. Den föreslagna nya lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten reglerar – i anslutning till personuppgiftslagens avfattning – vad som kallas automatiserad behandling av personuppgifter samt viss manuell registrering. Som anges i remissen (avsnitt 9.1) används i personuppgiftslagen inte längre begreppet personregister, vilket däremot förekommer i datalagen som alltså är tillämplig i viss utsträckning (se punkt 2 i övergångsbestämmelserna till personuppgiftslagen). Inte heller i den nya lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten används något registerbegrepp (se avsnitt 9.2 i remissen). Eftersom datalagen inte längre kommer att vara tillämplig när den nya socialtjänstlagen träder i kraft, bör enligt Lagrådets mening begreppet personregister inte användas i den lagen utan i stället uttryckssätt som ansluter till personuppgiftslagen och lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Bl.a. undviker man då risk för missförståndet att "personregister" innefattar sådan manuell registrering som de två sistnämnda lagarna är tillämpliga på men som datalagen inte omfattar.

I 15 § hänvisas i fråga om automatiserad och viss manuell behandling av personuppgifter till dels personuppgiftslagen, dels den föreslagna nya lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Den sistnämnda lagens 5 § hänvisar på liknande sätt till socialtjänstlagen. Man kan då fråga sig hur de olika lagarnas bestämmelser förhåller sig till varandra. Avsikten torde vara att socialtjänstlagen skall innehålla vissa mera detaljerade bestämmelser om personuppgiftsbehandling, medan den andra nya lagen är av ramlagskaraktär.

Enligt Lagrådets mening skulle förhållandet mellan de två lagarna bli något tydligare om socialtjänstlagens paragraf lőd, förslagsvis: "I fråga om automatiserad behandling och viss manuell behandling av personuppgifter finns, utöver bestämmelserna i denna lag, föreskrifter i lagen (2001:000) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och personuppgiftslagen (1998:204)."

Föreskriften i 5 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten skulle i så fall lyda: "Enligt socialtjänstlagen (2001:000) gäller särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet, viss registrering och gallring hos socialnämnderna."

12 kap.

Enligt 2 §, som inte har någon motsvarighet i den nu gällande socialtjänstlagen, har länsstyrelsen tillsyn över den socialtjänst som kommuner och enskilda inom länet svarar för. Av 4 § framgår att länsstyrelsen har rätt att inspektera verksamhet som står under dess tillsyn samt ta del av handlingar m.m. Av 7 kap. 3 § framgår vidare att dokumentationsskyldigheten i enskild verksamhet är knuten till om den står under länsstyrelsens tillsyn. Frågan är då vilken enskild verksamhet som står under länsstyrelsens tillsyn. Detta framgår inte klart av förslaget. Enligt Lagrådets mening är det – mot bakgrund av de rättsverkningar för enskilda som är

förbundna med att deras verksamhet står under tillsyn enligt de aktuella bestämmelserna – nödvändigt att i lagen precisera vilka verksamheter som omfattas. Lagrådet anser alltså att förslaget måste kompletteras med en motsvarighet till den nuvarande 69 b § socialtjänstlagen. Det kan därvid vara lämpligt att sammanföra bestämmelserna om tillsyn över kommunal verksamhet respektive om tillsyn över enskild verksamhet. Följändringar bör göras i 6 § första stycket punkterna 2–4.

I 6 § tredje stycket finns en bestämmelse om att länsstyrelsen, om dess föreläggande inte följs och missförhållandena är allvarliga, får förbjuda fortsatt verksamhet. Motsvarande bestämmelse i den nu gällande socialtjänstlagen (70 § andra stycket) omfattar endast enskild verksamhet. Enligt förslaget skall länsstyrelsens föreläggande- och förbudsmöjlighet omfatta även kommunal verksamhet. Sanktionen är dock fortfarande endast böter (se 15 kap. 7 §). Man kan fråga sig hur detta skall tillämpas när det gäller en kommun som huvudman för verksamheten. Enligt Lagrådets mening bör, om sanktionsmöjligheter anses behövas även gentemot kommuner, en annan lösning väljas på denna punkt.

14 kap.

Kapitlet innehåller bestämmelser om tystnadsplikt. Dessa gäller dock enbart enskild verksamhet. Ingenting sägs om vad som gäller i den offentliga verksamheten. Lagrådet föreslår att det av tydlighetsskäl läggs till en ny paragraf vari anges att för det allmännas verksamhet gäller bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100). Jfr t.ex. 2 kap. 8–10 §§ lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område.

15 kap.

Underrubriken före 1 §, Överflyttning av ärende, gäller egentligen endast 1 § medan 2 § utpekar vilken kommun som i vissa fall har ansvaret. En annan underrubrik bör väljas.

3 § behandlar inte frågor om vilken kommun som har ansvaret utan avser att ge en befogenhet för en tidigare placeringskommun att ge skälig ersättning till tidigare familjehemsföräldrar som fått vårdnaden om barnet överflyttad till sig. Bestämmelsen bör enligt Lagrådets mening placeras i ett tidigare kapitel, t.ex. i anslutning till de särskilda reglerna i 6 kap. om mottagande av barn i annat hem än det egna.

I 4 § finns regler om överklagande, vari bl.a. anges att beslut om bistånd enligt 4 kap. 1 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vidare har den förändringen vidtagits jämfört med den nuvarande överklagandebestämmelsen (73 §) att det stycke som f.n. anger att beslut om bistånd till annan inte får överklagas enligt första stycket har utgått. Detta motiveras i författningskommentaren med en hänvisning till 22 § förvaltningslagen. Enligt nämnda lagrum får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas. Det kan diskuteras om detta till fullo tillgodoser syftet med det nuvarande stycket. Ett beslut angår självfallet den det riktar sig till, men det kan också angå andra som mer eller mindre direkt berörs. Enligt Lagrådets mening bör en ytterligare analys göras av rättsläget.

I 7 § finns bestämmelser om böter. Det gäller bl.a. för mottagande av underårig för stadigvarande vård och fostran utan att först ha inhämtat socialnämndens medgivande. Frågan kan ställas om bestämmelsen verk-

ligen avser att straffsanktionera samtliga fall då någon under 18 år bosätter sig i ett annat hem, eventuellt med föräldrarnas medgivande. Detta bekräftar behovet av att se över innebörden av uttrycket ”underårig”, vilket Lagrådet berört i det föregående. Lagrådet hänvisar vidare till vad som anförts under 12 kap. 5 §.

I 10 § finns ett bemyndigande till regeringen att för insatser inom omsorger om äldre människor eller människor med funktionshinder meddela sådana föreskrifter som behövs till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa. Bestämmelsen bör enligt Lagrådets mening hellre placeras i anslutning till bestämmelserna om sådana omsorger i 5 kap.

Övergångsbestämmelser

I remissförslaget har inte upptagits några övergångsbestämmelser. Vid lagrådsföredragningen har upplysts att sådana inte ansetts behövliga. Enligt Lagrådets mening kan detta starkt ifrågasättas. Det gäller främst olika beslut som meddelats enligt den nuvarande lagen och som gäller vid den nya lagens ikraftträdande eller sådana som överklagats och ännu inte avgjorts av domstolarna. Ett exempel kan vara överklagade beslut om bistånd enligt de nuvarande reglerna. Enligt vilka regler skall det överklagade beslutet prövas efter den nya lagens ikraftträdande? Ett annat exempel kan vara ett gällande förbud att fortsätta viss enskild verksamhet, vilket är straffsanktionerat. I avsaknad av övergångsbestämmelser torde i sådant fall grund saknas för en straffrättslig sanktion efter den nya lagens ikraftträdande. Lagrådet anser med hänvisning till det anförda att lagförslaget måste kompletteras med en analys av samtliga fall där behov av övergångsbestämmelser kan finnas.

Förslaget till lag om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Lagrådet instämmer i det angelägna i att behandlingen av personuppgifter inom socialtjänsten görs till föremål för en särskild författningsreglering. Som framhålls i remissen (avsnitt 9.2) rör det sig om en så integritetskänslig verksamhet med ett stort antal registrerade personer att registreringen bör lagregleras. Avsikten är att den nya lagen skall innehålla de bestämmelser om behandling av personuppgifter som avviker från de allmänna bestämmelserna i personuppgiftslagen. Lagrådet har förståelse för att en ny lag inte kan innehålla en detaljerad reglering av personuppgiftsbehandlingen inom socialtjänsten. Frågan är emellertid om inte lagen har fått alltför mycket karaktär av ramlag.

De bestämmelser i lagförslaget som är av egentlig materiell karaktär, dvs. reglerar själva behandlingen av personuppgifter, är 6 och 7 §§. Dessa två paragrafer framstår närmast som en reglering som gör undantag från de restriktioner som gäller sådan behandling av personuppgifter som faller under personuppgiftslagen. I övrigt hänvisas till annan lagstiftning (4, 5, 8 och 9 §§) eller bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter (11 §). Slutligen finns det i 1–3 §§ bestämmelser om lagens tillämpningsområde samt i 10 § regler om överklagande.

Mot denna bakgrund kan frågan ställas om inte riksdagen bör underställas förslag till fler materiella bestämmelser på detta integritetskänsliga verksamhetsområde. Lagrådet anser därför att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör övervägas om inte fler regler om behandlingen av personuppgifter bör tas in i lagen.

Beträffande de särskilda bestämmelserna vill Lagrådet anföra följande.

1–3 §§

I 3 § anges vad som avses med begreppet socialtjänst i bl.a. 1 §. Paragrafen är därmed snarare ett komplement till den inledande paragrafen om lagens tillämpningsområde än en ”definitionsparagraf” där man skulle förvänta sig fler definitioner, t.ex. av vad som avses med personuppgifter och andra termer som är hämtade främst från personuppgiftslagen. Lagrådet anser att lagen blir klarare utformad om rubriken före 3 § slopas och paragrafen sålunda kommer under rubriken ”Lagens tillämpningsområde”.

Paragrafen anger vad som avses med uttrycket socialtjänst efter mönster av bestämmelsen av denna term i 7 kap. 4 § sekretesslagen. Den bestämmelsen innefattar också omprövning i förvaltningsdomstolarna av beslut i verksamheten. Den beskrivning av verksamheter som finns i förevarande paragraf torde också inbegripa sådan omprövning och dessutom visst beslutsfattande av domstol som första instans, t.ex. beträffande vård utan samtycke enligt LVU eller LVM. Vid lagrådsföredragningen har emellertid upplysts att domstolars behandling av personuppgifter inte är avsedd att regleras i lagen. Detta bör i så fall uttryckligen framgå av denna, förslagsvis i 2 § som upptar ett annat undantag från lagens tillämpningsområde. Eftersom den paragrafen då skulle ange ett undantag närmast från 3 § i det remitterade förslaget, bör 2 och 3 §§ byta plats, och den sålunda nya 3 § kunna ges följande lydelse.

”Lagen tillämpas inte vid behandling av personuppgifter hos domstolar. Den tillämpas inte heller vid behandling av personuppgifter för forsknings- eller statistikändamål.”

Lagrrådet vill anmärka att en sådan undantagsbestämmelse innebär att automatiserad behandling av personuppgifter i mål hos domstolar faller under personuppgiftslagen, om inte annat följer av lag eller förordning.

4 §

Paragrafens avfattning ger intrycket att endast avvikande bestämmelser i den nya lagen och föreskrifter meddelade med stöd av denna innebär undantag från personuppgiftslagens tillämpningsområde såvitt gäller socialtjänsten. Enligt 2 § personuppgiftslagen gäller dock också andra bestämmelser som avviker från den lagen i stället för denna. Detta förhållande skulle enligt Lagrådets mening kunna komma till tydligare uttryck om 4 § avfattades t.ex. som följer.

”Personuppgiftslagen (1998:204) gäller vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag eller annars av 2 § personuppgiftslagen.”

5 §

Lagrådet hänvisar till vad som sagts beträffande 11 kap. 15 § socialtjänstlagen.

6 §

En avsikt med första stycket i paragrafen torde vara (se avsnitt 9.4 i remissen) att den skall ange ett ändamål för behandlingen av personuppgifter inom socialtjänsten (jfr 9 § första stycket personuppgiftslagen). Paragrafen framstår emellertid som en motsvarighet till 10 § personuppgiftslagen och inte som en ändamålsbestämning. Lagen torde därför sakna en föreskrift om ändamålet med personuppgiftsbehandlingen, vilket får anses som en brist.

7 §

Paragrafens första stycke innehåller bestämmelser om vissa typer av uppgifter, vilkas behandling är särskilt reglerad i 13–22 §§ personuppgiftslagen. I punkten 2 tillåts behandling av sådana känsliga uppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen. Ett undantag görs dock för uppgifter om politiska åsikter. Detta undantag från undantaget från 13 § personuppgiftslagen torde innebära att uppgifter om politiska åsikter aldrig får behandlas inom socialtjänsten, alltså inte ens i de fall där detta skulle vara tillåtet om saken reglerades enbart i personuppgiftslagen (se dennas 14–18 §§). Man kan då undra om ett sådant totalförbud inte är alltför långtgående. Det kan förekomma fall där behandling av personuppgifter som avslöjar politiska åsikter framstår som klart motiverad även inom socialtjänsten. Ett exempel är ungdomar som bl.a. på grund av sina politiska åsikter ägnar sig åt kriminalitet eller annat beteende som föranleder att socialnämnden skall ta sig an dem. Ett annat exempel kan vara att det bland invandrare från ett land finns grupper som är starkt politiskt fientliga mot varandra. Socialnämnden kan då behöva veta vilken gruppering en viss individ tillhör för att undvika att denna person placeras tillsammans med sina politiska motståndare och därmed riskerar att råka illa ut. Lagrådet förordar att den nu diskuterade frågan övervägs ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Enligt tredje stycket i 7 § får personuppgifter enligt första och andra styckena behandlas endast om uppgifterna lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Som stycket är avfattat inbegriper det inte faktisk verksamhet, trots att en stor del av socialtjänsten utgörs av sådan (jfr 3 § i remissförslaget). Det synes vidare oegentligt att tala om personuppgifter enligt andra stycket, eftersom detta anger att personuppgifter får behandlas även för uppgiftslämnande som föreskrivs i lag eller förordning och alltså inte tar sikte på någon eller några angivna typer av personuppgifter. Det förefaller vidare oklart vad hänvisningen till andra stycket innebär över huvud taget, eftersom det handlar om utlämnande av personuppgifter generellt och även till någon utanför socialtjänsten. En möjlighet kan vara att det tredje stycket bara bör reglera behandlingen av personuppgifter enligt första stycket. Lagrådet förordar att styckets avfattning övervägs ytterligare.

10 §

Beträffande överklagande inom socialtjänsten av beslut om information som skall lämnas efter ansökan torde avsikten vara att det skall vara fråga om avslag på en ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen. Detta skulle framgå bättre om första stycket gavs följande lydelse.

”Beslut inom socialtjänsten om rättelse eller om avslag på ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen (1998:204) får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.”

Lagrådet vill anmärka att ”andra beslut enligt denna lag” inte torde vara avsett att omfatta beslut om skadestånd som grundas på 9 §.

11 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om delegation av normgivningskompetens. Det är utformat på det sätt som är vanligt när det är fråga om att erinra om regeringens normgivningsbefogenhet enligt 8 kap. 13 § regeringsformen. Emellertid lär det också vara fråga om att ge ett bemyndigande som inte bara avser regler för myndigheter under regeringen utan också – och framför allt – s.k. betungande föreskrifter för kommuner och enskilda. Det är då ett bemyndigande enligt 8 kap. 7 § första stycket 8 regeringsformen. Med hänsyn härtill föreslår Lagrådet att ”meddelar” ersätts av ”får meddela” i paragrafens båda stycken.

Med utgångspunkten att 11 § är avsedd att utgöra bemyndiganden enligt 8 kap. 7 § första stycket regeringsformen vill Lagrådet påpeka att det är viktigt att paragrafen täcker de behov av delegation som anses kunna föreligga. Det förefaller tveksamt om paragrafen skulle tillåta regeringen att meddela föreskrifter om när personuppgifter får föras över till tredje land (jfr avsnitt 9.5 i remissen). Lagrådet förordar att paragrafens utformning ses över i belysning av det nu anförda.

Övergångsbestämmelserna

Lagen skall träda i kraft den 1 oktober 2001, dvs. innan den föreslagna socialtjänstlagens ikraftträdande vid årsskiftet 2001/2002. Lagen har i 5 och 8 §§ hänvisningar till den nya socialtjänstlagen, men det saknas någon övergångsbestämmelse som ”översätter” dessa hänvisningar till att under den sista delen av år 2001 gälla motsvarande bestämmelser i 1980 års socialtjänstlag. Lagrådet föreslår därför att det i ytterligare en övergångsbestämmelse anges t.ex. följande.

”Hänvisningar i denna lag till socialtjänstlagen (2001:000) skall till utgången av år 2001 i stället avse motsvarande bestämmelser i socialtjänstlagen (1980:620).”

I analogi med det som Lagrådet anført angående lydelsen av 10 § förordas att punkt 3 i de föreslagna övergångsbestämmelserna i slutet skall lyda: ”... en ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen (1998:204).”

Vid lagrådsgranskningen har uppmärksamats att t.ex. 47 § LVM innehåller en hänvisning till 1980 års socialtjänstlag som inte föreslås ersatt av någon hänvisning till den nya socialtjänstlagen. Jfr också bl.a. 24 § LVU. Lagrådet förutsätter att även sådana bestämmelser ändras i det aktuella lagstiftningsärendet och förenas med en övergångsbestämmelse av det slag som Lagrådet förordat beträffande den nya lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

12 §

I paragrafens tredje stycke i nuvarande lydelse föreskrivs att beslut om tvångsvård upphör att gälla om missbrukaren, sedan vården har påbörjats, under minst sex månader i följd antingen har vistats olovligen utanför ett hem som avses i 22 § eller varit intagen i häkte eller kriminalvårdsanstalt.

Styckets lydelse har i tillämpningen vållat problem. I syfte att klargöra att det är den sammanlagda tiden för bortovaron som avgör när ett beslut om tvångsvård upphör att gälla föreslås i lagrådsremissen viss ändring i lagtexten. Enligt Lagrådets mening kvarstår emellertid med remissförslaget ovisshet om när ett LVM-beslut upphör att gälla. Lagrådet föreslår att tredje stycket i stället ges följande lydelse:

”Beslutet upphör också att gälla om, sedan vården har påbörjats, den tid som enligt 21 § inte skall räknas som vårdtid, uppgår till sammanlagt minst sex månader i följd.”

27 a §

I socialtjänstförordningen finns bestämmelser som medger att vissa tvångsåtgärder får vidtas mot en intagen. Dessa bestämmelser, som rätteligen borde ha fått sin plats i LVM och LVU redan från lagarnas tillkomst, föreslås nu bli överförda till LVM och LVU. Till förevarande paragraf överförs från 28 § socialtjänstförordningen bestämmelser om rätt till telefonsamtal och om inskränkningar i denna rätt. Enligt Lagrådets mening bör i likhet med vad som gäller enligt 16 § lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård till förevarande paragraf fogas också en bestämmelse om rätt till besök. Paragrafens första stycke kan lämpligen utformas med nämnda 16 § som förebild. I lagrådsremissen föreslås att i stycket även förs in en bestämmelse om att beslut fattas av den som förestår vården i hemmet. Lagrådet anser att bestämmelsen bör ges en mer preciserad utformning.

Mot bakgrund av det anförda föreslår Lagrådet att första stycket ges följande lydelse:

”Den som vårdas enligt denna lag i ett LVM-hem har rätt att ringa och ta emot telefonsamtal samt ta emot besök i den utsträckning som lämpligen kan ske. Den intagne får dock förvägras telefonsamtal och besök, om det kan äventyra vården eller ordningen vid hemmet. Beslut om inskränkning i rätten att föra telefonsamtal och ta emot besök fattas av den som förestår vården vid hemmet.”

Paragrafen bör vidare placeras som 33 a §.

34 a §

I paragrafen har tagits in bestämmelser i fråga om intagen som vårdas vid enhet som är låsbar eller på annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 26 § socialtjänstförordningen. Enligt Lagrådets uppfattning bör första meningen i första stycket till förevarande paragraf utformas med förordningens 26 § som förebild och brytas ut till ett nytt första stycke. Återstoden av det första stycket i remissförslaget får bilda ett nytt andra stycke. I det föreslagna andra stycket har tagits in en bestämmelse om att beslut fattas av den som förestår vården vid hemmet. Bestämmelsen saknar betydelse i lagen och stycket bör därför utgå. Lagrådet föreslår med hänsyn till det anförda att paragrafen ges följande lydelse:

”Den intagne får beredas vård vid en enhet inom hemmet som är låsbar eller på annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn, om det är nödvändigt med hänsyn till den intagnes, övriga intagnas eller personalens säkerhet, eller om det är nödvändigt för att förhindra att den intagne avviker eller för att i övrigt genomföra vården.

Den intagne får vårdas inom en sådan enhet under högst två månader i följd. Om särskilda behandlingsskäl föranleder det, får dock vården vid enheten pågå längre tid, förutsatt att något av de fall som anges i första stycket fortfarande föreligger och att den intagne samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet.”

34 b §

Om vad Lagrådet anført i anslutning till föregående paragraf godtas bör förevarande paragraf betecknas 34 a §. Bestämmelsen i det andra stycket om att beslut fattas av den som förestår vården vid hemmet är liksom motsvarande bestämmelse i 34 a § betydelselös och bör utgå.

34 c §

Paragrafen bör lämpligen placeras i anslutning till 32 §.

44 §

Den föreslagna ändringen i 27 a § för med sig en följdändring i förevarande paragraf.

Förslaget till lag om ändring i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

Lagrådet erinrar om vad som anförs angående LVM inledningsvis.

Bestämmelser motsvarande de i remissen föreslagna 27 a §, 34 a §, 34 b § och 34 c § LVM har tagits in i 15 a §, 15 b §, 15 c § och 17 a § i förevarande lag. Bestämmelserna bör ändras i enlighet med vad Lagrådet föreslår beträffande de förstnämnda paragraferna.

Förslaget till lag om ändring i lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 mars 2001

Närvarande: statsrådet Hjelm-Wallén, ordförande, och statsråden Thalén, Winberg, Ulvskog, Sahlin, von Sydow, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm

Föredragande: statsrådet Engqvist

Regeringen beslutar proposition 2000/01:80 Ny socialtjänstlag m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Socialtjänstlagen (2001:000)	5 kap. 12 §	
Lagen (2001:000) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten	11 §	